

**TYÖELÄMÄ- JA TASA-
ARVOVALIOKUNNAN LAUSUNTO
9/2006 vp**

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi palveluista sisämarkkinoilla

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 5 päivänä toukokuuta 2006 lähettänyt jatkokirjelmän 5. KTM 05.05.2006 asiassa U 31/2004 vp, valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi palveluista sisämarkkinoilla, työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Pasi Korhonen, kauppa- ja teollisuusministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Päivi Kantanen, työministeriö

- päälakimies Jorma Rusanen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- lakimies Juri Aaltonen, Toimihenkilökeskuszärjestö STTK ry
- asiantuntija Minna Niemivirta, Elinkeinoelämän keskusliitto EK.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut Suomen Yrittäjät ry.

Viitetiedot

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta lausunnon TyVL 10/2004 vp. Lisäksi valiokunta on käsitellyt asiaa myös E-kirjelmän pohjalta (E 6/2004 vp) ja antanut asiasta lausunnon TyVL 5/2004 vp.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Komissio antoi Euroopan parlamentin äänestystuloksen pohjalta uudistetun esityksen direktiivistä 4.4.2006. Komission esitys vastaa varsin pitkälle Euroopan parlamentin äänestystulosta. Yksi keskeisimmistä muutoksista, jonka komissio teki suhteessa Euroopan parlamentin äänestystulokseen, oli jäsenmaille asetetut järjestelmien läpikäynti- ja raportointivelvoitteet.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto tukee edelleen vahvaa palveludirektiiviä ja mahdollisimman laajaa soveltamisalaa. Valtioneuvosto pitää direktiiviä välttämättömänä Lissabonin strategian tavoitteiden toteuttamiseksi.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että etenkin komission esityksen sijoittautumisen vapautta koskevia artikloita ei heikennetä. On tärkeää taata sijoittautumisen vapauteen liittyvät vahvat

muotoilut, jotka koskevat mm. lupajärjestelmien ja muiden vaateiden läpikäyntiä ja raportointia. Erityisen tärkeää järjestelmien läpikäynti on suomalaisille vientiyrityksille, jotka hyötyvät hallinnollisen taakan ja erilaisten palveluiden vapaata liikkuvuutta rajoittavien vaatimusten poistumisesta. Direktiivi luo oikeusvarmuutta ja rohkaisee vientiin myös palveluyrittäjiä, jotka usein ovat pieniä ja keskisuuria yrityksiä.

Ottaen huomioon direktiivin poliittinen herkkyys sekä Eurooppa-Neuvoston Euroopan parlamentin äänestystulokselle antama tuki voi tulla perustelluksi hyväksyä komission uudistettu esitys sellaisenaan tai vähäisin muutoksin. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että tilaisuuteen tartutaan, jos oikea hetki direktiivin hyväksymiseksi tulee. Vaikka käsillä on alkuperäistä suppeampi palveludirektiivi, on se kuitenkin merkittävä askel palvelumarkkinoiden avaamisessa ja sen vaikutukset ovat laajoja myös Suomelle. Tässä vaiheessa Suomi pyrkii kuitenkin vielä selkeyttämään ja vahvistamaan direktiiviä.

Suomi on tyytyväinen, että direktiiviehdotuksella ei puututa työoikeuteen ja työehtosopimuksiin eikä myöskään työehtojen valvontaan työntekomaassa, työsopimuksen ehtoihin, työsuojeluaspekteihin eikä työnantajan ja työntekijän välisiin suhteisiin. Työoikeuteen viittaava muotoilu on Suomen aiemman kannan mukainen, eikä korjattuun ehdotukseen sisälly enää tältä osin ongelmia.

Viittaukset EU:n perusoikeuskirjassa tunnus-tettuihin työtaistelutoimenpiteisiin ovat lähtökohtaisesti Suomen tuettavissa. Suomi ei kuiten-

kaan vastusta viittauksen poistamista, kunhan maininta oikeudesta työtaistelutoimenpiteisiin jää direktiiviin.

Direktiiviehdotus rajaa yksityisen työnvälityksen osalta vain vuokratyön välityksen direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle. Kuitenkin ehdotuksen eräät muut artiklat näyttäisivät sallivan muunkin yksityisen työnvälityksen valvonnan työntekomaassa. Direktiiviehdotus näyttäisi sallivan työntekomaassa sen tasoisen sääntelyn ja valvonnan kuin mitä ILO:n yksityistä työnvälitystä koskevat yleissopimukset nrot 179 ja 181 edellyttävät.

Suomi pitää tärkeänä artiklaan 3 tehtyä lisäystä, jonka mukaan direktiiviehdotus ei vaikuta kansainvälisen yksityisoikeuden lainvalintasaäntöihin (työ- ja kuluttajasopimuksissa).

Palveluntarjoajien sijoittautumista koskevaan artiklaan 14 liittyvässä johdantolauseessa todetaan, että tietyissä tapauksissa liittyen yleisen edun mukaisiin pakottaviin syihin voi olla perusteltua vaatia palvelun tarjoajan tai hänen työntekijänsä tai edustajansa läsnäoloa palvelu- ja suoritettaessa. Koska edustajaa koskevat muotoilut ovat sijoittautumista koskevassa artiklassa eikä tilapäistä palveluntarjoajaa koskevassa artiklassa, vaikuttaisi siltä, että teksti ei olisi ristiriidassa Suomen lainsäädännön kanssa. Tekstin tarkoittamiin tapauksiin tulee kuitenkin saada lisäselvyyttä. Jos tekstimuotoilulla viitataan myös artiklan 16 kattamiin tilapäisen palveluntarjoamisen tilanteisiin, muodostuu siitä mahdollisesti ongelma suhteessa lähetettyjä työntekijöitä koskevaan lainsäädäntöömme.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta on alkuperäisestä direktiiviehdotuksesta antamassaan lausunnossa katsonut direktiiviehdotuksen sisältävän monia ongelmallisia kohtia ja edellyttänyt niiden korjaamista, jotta direktiivi voitaisiin hyväksyä. Valiokunta toteaa tyydytyksellä, että nyt käsiteltävänä olevassa ehdotuksessa direktiivistä on poistettu valiokunnan ongelmallisina pitämät kohdat.

Valiokunta pitää tärkeänä direktiiviehdotukseen sisältyviä vaatimuksia keskitetyn asioimispisteen perustamisesta ja lupajärjestelmien läpikäynnistä. On tärkeää, että niin jäsenmaan omat kuin ulkomaisetkin palveluntarjoajat voivat saada keskitetysti, yhdestä pisteestä tiedon kaikista niistä säännöksistä, joita palveluntarjoajan tulee noudattaa. Tärkeää olisi, että asioimispisteestä saisi kootusti tietoa myös työsuhteen ehtoja kos-

kevasta lainsäädännöstä ja noudatettavista työehtosopimuksista, jotta palveluntarjoaja tietäisi, millaisia työehtoja kyseisessä maassa tehtävissä työssä tulee noudattaa. Velvoite arvioida lupajärjestelmiä ja raportoida niistä on keskeinen toimi palvelutoiminnan helpottamiseksi, ja sen voidaan arvioida helpottavan suomalaisen työn ja osaamisen vientiä. Valiokunta pitää tärkeänä, että asioimispisteiden perustaminen ja lupajärjestelmien läpikäynti säilyvät direktiivissä.

Ehdotuksessa on luovuttu alkuperämaaperiaatteesta ja siinä on otettu huomioon Euroopan parlamentin muutokset työelämäsääntelyn selkeyttämisestä. Myös pääosa ongelmista, jotka liittyivät oikeuteen valvoa työehtoja työntekomaassa sekä oikeuteen säädellä ja valvoa yksityistä työnvälitystä ja vuokratyötä, ovat poistuneet direktiiviehdotuksesta. Direktiiviehdotuksen soveltamisalasta on rajattu ulkopuolelle työoikeuteen liittyvät asiat ja selkeytetty sääntelyn suhdetta muuhun yhteisösääntelyyn. Keskeistä on myös se, että ehdotus ei vaikuta kansainvälisen yksityisoikeuden lainvalintasääntöihin esimerkiksi työsopimuksissa.

Ulkomaalaisten työntekijöiden työehtojen valvonnan parantamiseksi Suomi muutti vuoden 2006 alussa lakia lähetetyistä työntekijöistä siten, että työnantajalla, jolla ei ole toimipaikka Suomessa, tulee olla täällä edustaja. Tarkoitus on, että ulkomaisella työnantajalla on edustaja, jonka puoleen voidaan kääntyä muun muassa työehtoihin liittyvissä ongelmatilanteissa. Näin voidaan yrittää varmistaa, että Suomessa tehtävään työhön aina sovelletaan suomalaisten työehtosopimusten mukaisia työehtoja.

Alkuperäinen komission direktiiviehdotus kielsi edustajan asettamisen, mutta uudistettu ehdotus näyttäisi sen sallivan. Esitys on kuitenkin tässä suhteessa epäselvä. Sijoittautumisvapautteen (pysyvä sijoittautuminen) liittyviä kiellettyjä vaatimuksia koskevan 14 artiklan johdantolauseen 31 mukaan edustajan läsnäolon vaatiminen voi vain "tietyissä tapauksissa" olla perusteltua. Tämä rajausta näyttäisi liittyvän nimenomaan pysyvää sijoittautumista käsittelevään artiklaan.

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan edustajan asettamisoikeutta koskevasta maininnasta palveluntarjoajien sijoittautumista koskevan artiklan 14 johdantolauseessa on syytä saada lisäselvitystä. Säännöstä tulee tarkentaa siten, että rajausta ei koske tilapäisen palveluntarjoamisen tilanteita. Valiokunta pitää välttämättömänä, että direktiivin jatkokäsittelyssä varmistetaan, ettei palveludirektiivi estä edustajan asettamista siten, kuin siitä on säädetty 1.1.2006 voimaan tullessa lähetettyjä työntekijöitä koskevassa laissa (1198/2005).

Valiokunta kiinnitti perustuslaillista sopimusta koskeneessa lausunnossaan (TyVL 5/2006 vp) huomiota EU:n säännösten suhteeseen työtaistelutoimenpiteisiin ja piti tärkeänä, että päätettäessä EU:n lainsäädännöstä pidetään huolta siitä, että EU:n lainsäädäntö ei vaaranna Suomessa voimassa olevia työtaisteluoikeuksia mukaan lukien poliittisluonteiset, mielenosoitus- ja myötätuntolakot. Viitaten kyseisessä lausunnossa esittämänsä valiokunta toteaa, että myös viittaus perusoikeuskirjan mukaisiin työtaistelu-oikeuksiin voi olla ongelmallinen. Valiokunta pitää tärkeänä, että direktiiviehdotuksen jatkokäsittelyssä huolehditaan siitä, että tällä direktiivillä ei vaikuteta jäsenvaltion lainsäädännössä laillisina pidettyjen työtaistelutoimenpiteiden asemaan.

Valiokunta on lausunnossaan TyVL 5/2004 vp käsitellyt direktiiviehdotuksen vaikutuksia työnvälityspalveluihin ja pitänyt tärkeänä, että EU:n säädöksiä valmisteltaessa huolehditaan siitä, että säädökset ovat sopusoinnussa jäsenmaita sitovien ILO:n sopimusten kanssa. Valtioneuvoston kannassa on todettu, että ehdotus näyttäisi sallivan työntekomaassa sen tasoisen sääntelyn ja valvonnan kuin mitä ILO:n yksityistä työnvälitystä koskevat yleissopimukset nrot 179 ja 181 edellyttävät. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus varmistaa direktiiviehdotuksen jatkokäsittelyssä, että ehdotuksen työnvälityspalveluja koskevat säännökset eivät aiheuta ongelmia Suomea sitovien ILO:n sopimusten noudattamiselle.

Valiokunta korostaa, että direktiiviehdotuksen jatkokäsittelyssä on syytä pyrkiä mahdolli-

simman yksiselitteisiin muotoiluihin niin, että lainsäädäntövaltaa ei säännösten tulkinnanvaraisuuden johdosta siirry tuomioistuimille.

Komissio antoi yhtä aikaa uuden direktiiviehdotuksen kanssa tiedonannon suuntaviivoista, jotka koskevat palvelujen tarjoamisen yhteydessä tapahtuvaa työntekijöiden lähettämistä työhön toiseen jäsenvaltioon. Saadun tiedon mukaan tässä tiedonannossa on mukana joitakin sellaisia kysymyksiä, joita valiokunta on pitänyt ongelmallisina direktiiviehdotuksesta antamis-
saan lausunnoissa. Valiokunta pitää tärkeänä,

että sille varataan mahdollisuus perehtyä valtioneuvoston kirjelmän pohjalta tässä tiedonannossa esitettyihin komission näkemyksiin.

Lausunto

Lausuntonaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan edellä esitetyin täsmennyksin.

Helsingissä 19 päivänä toukokuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jukka Gustafsson /sd
vpj. Anne Holmlund /kok
jäs. Tarja Cronberg /vihr
Susanna Haapoja /kesk
Roger Jansson /r
Esa Lahtela /sd
Markus Mustajärvi /vas

Jukka Roos /sd
Tero Rönkä /sd
Arto Satonen /kok
Kimmo Tiilikainen /kesk
Pekka Vilkuna /kesk
Jaana Ylä-Mononen /kesk
vjäs. Matti Kauppila /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.